หอสมุดกลาง สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษานิสัยในการเรียน ทัศนคติในการเรียน ความรับผิดชอบของนักเรียนที่มีสัมฤทธิผลทางการเรียนสูงและนักเรียนที่มีสัมฤทธิผลทางการเรียนต่ำ แล้วนำมาเป็นตัวทำนายในการสร้างสมการทำนายสัมฤทธิผลทางการเรียน พร้อมทั้งทำการสำรวจลักษณะของเพื่อนที่คบ และการใช้เวลาของนักเรียนที่มีสัมฤทธิผลทางการเรียนสูงและต่ำด้วย มีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

<u>กลุ่มตัวอย่าง</u>

กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 (ม.5) สังกัดกองการมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ในส่วนกลาง คือ กรุงเทพมหานคร จำนวน 320 คน แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มนักเรียนที่มีสัมฤทธิผลทางการเรียนสูง 160 คน ในจำนวนนี้มีนักเรียนชาย 55 คน และนักเรียนหญิง 105 คน และกลุ่มนักเรียนที่มีสัมฤทธิผลทางการเรียนต่ำ 160 คน เป็นนักเรียนชาย 80 คน และนักเรียนหญิง 80 คน

วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง ในการสุ่มกลุ่มตัวอย่างทำดังนี้

1. เลือกกลุ่มโรงเรียน จากกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษาในส่วนกลางที่มีทั้งหมด 8 กลุ่ม ทำการเลือกสุ่มมาเพียง 1 กลุ่ม

2. เลือกโรงเรียน จากกลุ่มโรงเรียนที่เลือกได้แล้ว จะมีทั้งโรงเรียนที่เป็นสหศึกษา และประเภทหญิงหรือชายล้วน จะเลือกเฉพาะโรงเรียนที่อยู่ในประเภทสหศึกษา แล้วทำการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) มา 4 โรงเรียน

3. เลือกนักเรียน เมื่อเลือกกลุ่มโรงเรียนได้แล้ว จะเลือกเฉพาะนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มีผลการเรียนอยู่ในเกณฑ์ที่ต้องการ

คือ นักเรียนที่มีระดับผลการเรียนเฉลี่ยขณะที่เรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 สูงกว่า 3.00 ขึ้นไปกลุ่มหนึ่ง ซึ่งจัดเป็นกลุ่มที่มีสัมฤทธิผลทางการเรียนสูง ส่วนอีกกลุ่มหนึ่งเป็นนักเรียนที่มีระดับผลการเรียนเฉลี่ยต่ำกว่า 2.00 ลงมา ซึ่งจัดเป็นกลุ่มที่มีสัมฤทธิผลทางการเรียนต่ำ โดยวิธีเลือกสุ่มนักเรียนจากแผนการเรียนต่างๆ ในจำนวนที่เหมาะสมกับนักเรียนในการเรียนนั้นๆ เมื่อรวมนักเรียนในแต่ละแผนการเรียนของแต่ละโรงเรียนที่เลือกมานั้น จะเป็นนักเรียนที่มีสัมฤทธิผลทางการเรียนสูง 160 คน และเป็นนักเรียนที่มีสัมฤทธิผลทางการเรียนต่ำจำนวน 160 คน เมื่อรวมกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดเป็นจำนวน 320 คน ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 รายชื่อ โรงเรียนและจำนวนนักเรียนจำแนกตามแผนการเรียนต่างๆ

โรงเรียน	แผนการเรียน	HA		LA		รวม
		ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	
ชิโนรสวิทยาลัย	วิทยาศาสตร์	10	11	9	9	39
	ศิลป์-คณิต	2	4	4	2	12
	ศิลป์-ภาษา	-	16	22	12	50
สุวรรณารามวิทยาคม	วิทยาศาสตร์	10	15	4	5	34
	ศิลป์-คณิต	-	3	3	5	11
	ศิลป์-ภาษา	3	11	8	20	42
วัดน้อยใน	วิทยาศาสตร์	12	16	6	2	36
	ศิลป์-คณิต	3	-	5	3	11
	ศิลป์-ภาษา	7	20	12	12	51
วัดบวรมงคล	วิทยาศาสตร์	6	4	1	3	14
	ศิลป์-ภาษา	2	5	6	7	20
รวม		55	105	80	80	320

หมายเหตุ HA = นักเรียนที่มีสัมฤทธิผลทางการเรียนสูง

LA = นักเรียนที่มีสัมฤทธิผลทางการเรียนต่ำ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสำรวจนิสัยในการเรียนและทัศนคติต่อการเรียน (The Survey of Study Habits and Attitudes) ของบราวน์และโฮลท์ซแมน (Brown and Holtzman) ซึ่งได้พัฒนาเป็นฉบับภาษาไทยแล้วโดย ศรีสมร พุ่มสะอาด (2522) เพื่อใช้กับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

1.1 ลักษณะของแบบสำรวจนิสัยในการเรียนและทัศนคติต่อการเรียน แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เกี่ยวกับนิสัยในการเรียน (Study Habits) ซึ่งแยกข้อกระทงออกเป็น 2 ด้าน ดังนี้

ก. การหลีกเลี่ยงการผลัดเวลา (Delay Avoidance) ประกอบด้วยข้อกระทง 25 ข้อ โดยแบ่งข้อความออกเป็นข้อความเชิงนิมาน (Positive) 10 ข้อ และข้อความเชิงนิเสธ (Negative) 15 ข้อ

ข. วิธีการทำงาน (Work Method) ประกอบด้วยข้อกระทง 25 ข้อ โดยแบ่งเป็นข้อความเชิงนิมาน (Positive) 14 ข้อ และข้อความเชิงนิเสธ (Negative) 11 ข้อ

ตอนที่ 2 เกี่ยวกับทัศนคติต่อการเรียน (Study Attitudes) ซึ่งแยกข้อกระทงออกเป็น 2 ด้าน ดังนี้

ก. การยอมรับในตัวครู (Teacher Approval) ประกอบด้วยข้อกระทง 25 ข้อ แบ่งออกเป็น ข้อความเชิงนิมาน (Positive) 11 ข้อ ข้อความเชิงนิเสธ (Negative) 14 ข้อ

ข. การยอมรับคุณค่าทางการศึกษา (Education Acceptance) ประกอบด้วยข้อกระทง 25 ข้อ แบ่งเป็นข้อความเชิงนิมาน (Positive) 4 ข้อ

และข้อความเชิงนิเสธ (Negative)21 ข้อ

1.2 วิธีการตอบแบบสำรวจ เนื่องจากแบบสำรวจนี้เป็นการถามเกี่ยวกับลักษณะนิสัยที่เคยประพฤติปฏิบัติ และความคิดเห็นในด้านการศึกษาเล่าเรียน จึงไม่มีคำตอบใดถูกหรือผิด สิ่งที่สำคัญที่สุดก็คือ ผู้ตอบจะต้องตอบให้ตรงกับสภาพความเป็นจริงของตัวเองมากที่สุด โดยพิจารณาว่า เคยประพฤติปฏิบัติ หรือมีความคิดเห็นในเรื่องนั้นมากน้อยเพียงใด ใน 5 อันดับ ดังนี้

ก หมายถึง บ่อยครั้งมากที่สุด คือ การปฏิบัติเป็นประจำเกือบทุกครั้ง หรือเห็นด้วยอย่างยิ่ง (ประมาณ 86-100 %)

ข หมายถึง บ่อยมาก คือ การปฏิบัติเกือบเป็นประจำ แต่น้อยกว่าบ่อยครั้งที่สุด หรือเห็นด้วย (ประมาณ 66-85%)

ค หมายถึง ปานกลาง คือ การปฏิบัติครึ่งหนึ่งของทั้งหมด หรือ รู้สึกเฉยๆ (ประมาณ 36-65%)

ง หมายถึง บางครั้ง คือ การปฏิบัตินานๆครั้ง หรือไม่เห็นด้วย (ประมาณ 15-35%)

จ หมายถึง ไม่เคยเลย คือ การปฏิบัติน้อยที่สุด หรือไม่เคยเลย หรือไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง (ประมาณ 0-15%)

เมื่อได้ตัดสินใจว่าคำตอบใดตรงกับสภาพความเป็นจริง ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย ╳ ลงบนตัวอักษรนั้นในกระดาษคำตอบ

1.3 เกณฑ์การให้คะแนน แบบสำรวจนี้มีข้อความทั้งในเชิงนิมาน (Positive) และเชิงนิเสธ (Negative) การตรวจให้คะแนนพิจารณาดังนี้

ข้อความเชิงนิมาน (Positive)

บ่อยครั้งที่สุด ให้คะแนน 5
บ่อยมาก ให้คะแนน 4
ปานกลาง ให้คะแนน 3
บางครั้ง ให้คะแนน 2
ไม่เคยเลย ให้คะแนน 1

ส่วนข้อความเชิงนิเสธ (Negative) น้ำหนักคะแนนจะกลับกันดังนี้

บ่อยครั้งที่สุด	ให้คะแนน	1
บ่อยมาก	ให้คะแนน	2
ปานกลาง	ให้คะแนน	3
บางครั้ง	ให้คะแนน	4
ไม่เคยเลย	ให้คะแนน	5

1.4 การหาความเที่ยงของแบบสำรวจ ผู้วิจัยได้นำแบบสำรวจนี้ไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดประดู่ในทรงธรรม จำนวน 100 คน แล้วคำนวณค่าความเที่ยงของแบบสำรวจโดยใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟ่าของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ซึ่งได้ค่าความเที่ยง ดังนี้

ตารางที่ 2 ความเที่ยง (reliability) และความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการวัดของแบบสำรวจนิสัยในการเรียนและทัศนคติต่อการเรียน

องค์ประกอบแบบสำรวจ	ความเที่ยง	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการวัด
นิสัยในการเรียน	0.9228	7.4620
- การหลีกเลี่ยงการผลัดเวลา	0.8892	5.2138
- วิธีการทำงาน	0.8264	5.2620
ทัศนคติต่อการเรียน	0.9258	7.2765
- การยอมรับในตัวครู	0.8910	4.9555
- การยอมรับคุณค่าทางการศึกษา	0.8321	4.9604
รวมทั้งฉบับ	0.9497	10.6664

2. แบบสำรวจความรับผิดชอบ

2.1 การดำเนินการสร้าง เป็นแบบสำรวจที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะวัดความรับผิดชอบของนักเรียน โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการ ดังนี้

2.1.1 ศึกษาทฤษฎี ผลงานวิจัย และบทความต่างๆที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบจากหนังสือ วิทยานิพนธ์ และเอกสารต่างๆ

2.1.2 ศึกษาแบบสำรวจ และแบบสอบถามที่วัดความรับผิดชอบและความรู้สึกความรับผิดชอบ จากเอกสาร งานวิจัย และวิทยานิพนธ์

2.1.3 รวบรวมคำนิยาม และเรื่องราวต่างๆที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบ เขียนขึ้นเป็นนิยามองค์ประกอบ (Constitutive Definition) ของคำว่า " ความรับผิดชอบ " แล้วกำหนดนิยามปฏิบัติการ (Operational Definition) โดยปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษาและอาจารย์ในภาควิชาจิตวิทยา

2.1.4 จากนิยามปฏิบัติการ นำมาสร้างข้อคำถาม (Item) เพื่อให้นักเรียนตอบ โดยใช้เกณฑ์ตัดสินความรับผิดชอบ 5 ประการ ดังนี้ คือ

1) รู้จักปฏิบัติหน้าที่ของตนเองในฐานะสมาชิกที่ดีของครอบครัว โรงเรียน สังคม พร้อมทั้งปฏิบัติตามกฎ และระเบียบข้อตกลงที่ให้ไว้

2) กล้าเผชิญความจริง ยอมรับผลแห่งการกระทำของตนโดยความเต็มใจไม่หลีกเลี่ยง

3) มุ่งมั่นในการทำงาน ตั้งใจทำงานให้สำเร็จ โดยไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคทั้งปวง

4) ใช้จ่ายเงินอย่างมีเหตุผลและประหยัด เอาใจใส่ต่อการเรียนอย่างสม่ำเสมอ

5) ตรงต่อเวลา และเป็นที่ไว้วางใจได้

2.1.5 แบบสำรวจที่สร้างขึ้นใช้มาตรวัดแบบลิเคิร์ท (Likert) โดยเขียนข้อความที่แสดงการกระทำหรือความรู้สึกทั้งทางบวกและทางลบ ครั้งแรกสร้างข้อคำถามขึ้นจำนวน 65 ข้อ เพื่อให้ครอบคลุมกับนิยามและเกณฑ์ตัดสินใจความรับผิดชอบที่ตั้งไว้ แล้วนำข้อคำถามนี้ไปให้นิสิตปริญญาโท และปริญญาเอกที่กำลังเรียนสาขาจิตวิทยา

การศึกษาและแนะแนวอยู่ในขณะนี้จำนวน 8 คน นิสิตปริญญาโทสาขาวัดผลการศึกษา 2 คน และอาจารย์แนะแนวในโรงเรียนมัธยมศึกษา 5 ท่าน ช่วยพิจารณาและแก้ไขปรับปรุงข้อคำถามให้สอดคล้องกับพฤติกรรมที่แสดงความรับผิดชอบ พร้อมทั้งพิจารณาว่าคำถามข้อใดควรตัดทิ้งไป และข้อความใดควรจะคงไว้ แล้วทำการรวบรวม และปรับปรุงแบบสำรวจนั้นให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

2.1.6 นำแบบสำรวจที่ปรับปรุงแล้วไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ (ดูรายชื่อจากภาคผนวก) ช่วยตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity)

2.1.7 ทำการแก้ไขและปรับปรุงข้อความตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วนำไปทดลองใช้กับนักเรียนที่กำลังเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 10 คน พร้อมทั้งทำการสัมภาษณ์นักเรียนเหล่านั้นเป็นรายบุคคล เกี่ยวกับข้อความในแบบสำรวจ รวมทั้งความเข้าใจในสำนวนภาษา เพื่อหาข้อบกพร่องและทำการปรับปรุงแก้ไขอีกครั้งหนึ่ง

2.1.8 นำแบบสำรวจที่ปรับปรุงใหม่นี้ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิช่วยตรวจดูอีกครั้งหนึ่ง แล้วนำมาคัดเลือกข้อคำถามโดยใช้เกณฑ์ตัดสิน 5 ใน 7 ซึ่งเหลือข้อคำถามทั้งหมด 60 ข้อ และเป็นแบบสำรวจที่นำไปทดลองใช้กับกลุ่มนักเรียน 2 กลุ่ม ที่มีความรับผิดชอบสูงและต่ำ กลุ่มละ 22 คน ซึ่งอาจารย์ฝ่ายปกครอง อาจารย์แนะแนว และอาจารย์ที่ปรึกษาในแต่ละโรงเรียน จะเป็นผู้เลือกกลุ่มนักเรียนดังกล่าวตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนดให้ จำนวนนักเรียนที่ถูกเลือกปรากฏในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 รายชื่อโรงเรียนและจำนวนนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างสำหรับทดลองใช้แบบสำรวจความรับผิดชอบ

โรงเรียน	กลุ่มที่มีความรับผิดชอบสูง	กลุ่มที่มีความรับผิดชอบต่ำ
โรงเรียนวัดสระเกศ	7	7
โรงเรียนสตรีวัดระฆัง	7	7
โรงเรียนวิมุตยารามพิทยากร	8	8
รวม	22	22

สำหรับเกณฑ์การเลือกนักเรียนที่มีความรับผิดชอบสูงมีดังนี้ คือ นักเรียนที่รู้จักปฏิบัติหน้าที่ของตนเองในฐานะสมาชิกที่ดีของโรงเรียน โดยปฏิบัติตามกฎ ระเบียบและข้อตกลงของทางโรงเรียนอย่างเคร่งครัด ปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายด้วยความเต็มใจและตั้งใจจริง ยอมรับในสิ่งที่ตนกระทำลงไปทั้งในด้านที่เป็นผลดีและผลเสีย ตั้งใจเรียนและเอาใจใส่ต่อการเรียนอย่างสม่ำเสมอ ตรงต่อเวลา และเป็นผู้ที่ไว้วางใจได้

2.2 ลักษณะและวิธีการตอบแบบสำรวจ แบบสำรวจใช้มาตรวัดแบบลิเคิร์ท (Likert Scale) โดยกำหนดสถานการณ์ หรือความรู้สึกมาให้ แล้วให้ผู้ตอบพิจารณาว่านักเรียนกระทำหรือมีความรู้สึกในเรื่องนั้นมากน้อยเพียงใด เมื่อพิจารณาแล้วว่าคำตอบใดเป็นจริงตรงกับการกระทำหรือความรู้สึกของนักเรียนมากที่สุด จึงไปทำเครื่องหมาย " ✓ " ลงในช่องที่ต้องการในกระดาษคำตอบ ซึ่งมี 5 ตัวเลือก คือ บ่อยมากที่สุด บ่อยมาก ปานกลาง บางครั้ง และไม่เคยเลย

ตัวอย่างในการตอบแบบสำรวจ

(0) ข้าพเจ้าข้ามถนนตรงทางข้าม

ในกระดาษคำตอบ จะเป็นดังนี้

ข้อ	บ่อยมากที่สุด	บ่อยมาก	ปานกลาง	บางครั้ง	ไม่เคยเลย
0					

ตอบช่องบ่อยมากที่สุด เมื่อกระทำเป็นประจำ หรือมีความรู้สึกตรงตามข้อความนั้นมากที่สุด (ประมาณ 86-100%)

ตอบช่องบ่อยมาก เมื่อกระทำเกือบเป็นประจำแต่น้อยกว่าบ่อยครั้งที่สุด หรือมีความรู้สึกตรงตามข้อความนั้นมาก (ประมาณ 66-85%)

ตอบช่องปานกลาง เมื่อกระทำเพียงครึ่งหนึ่งของจำนวนทั้งหมด หรือมีความรู้สึกตรงตามข้อความนั้น (ประมาณ 36-65%)

ตอบบ่อยบางครั้ง เมื่อกระทำนานๆครั้ง หรือมีความรู้สึกตรงตามข้อความนั้นน้อย (ประมาณ 16-35%)

ตอบบ่อยไม่เคยเลย เมื่อกระทำน้อยที่สุดหรือไม่เคยเลย หรือมีความรู้สึกตรงตามข้อความนั้นน้อยที่สุด (ประมาณ 0-15%)

2.3 เกณฑ์การตรวจให้คะแนน เนื่องจากแบบสำรวจฉบับนี้ประกอบด้วยข้อความทั้งในเชิงนิมาน (Positive) และในเชิงนิเสธ (Negative)ดังนั้นการให้คะแนนจึงถือเกณฑ์ดังนี้ คือ

ข้อความที่มีลักษณะเชิงนิมาน (Positive)

บ่อยมากที่สุด	ให้	5	คะแนน
บ่อยมาก	ให้	4	คะแนน
ปานกลาง	ให้	3	คะแนน
บางครั้ง	ให้	2	คะแนน
ไม่เคยเลย	ให้	1	คะแนน

ข้อความที่มีลักษณะเชิงนิเสธ (Negative)

บ่อยมากที่สุด	ให้	1	คะแนน
บ่อยมาก	ให้	2	คะแนน
ปานกลาง	ให้	3	คะแนน
บางครั้ง	ให้	4	คะแนน
ไม่เคยเลย	ให้	5	คะแนน

นำคะแนนที่ได้ของทุกข้อความมารวมกัน ดังนั้นผู้ที่ได้คะแนนรวมสูงถือว่าเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบสูง ส่วนผู้ที่ได้คะแนนรวมต่ำถือว่าเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบต่ำ

2.4 การวิเคราะห์หาคุณภาพของแบบสำรวจ เมื่อนำแบบสำรวจไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง และนำมาตรวจให้คะแนนของแต่ละคนแล้ว จึงนำมาวิเคราะห์หาค่าต่างๆดังนี้

2.4.1 หาค่าอำนาจจำแนก วิเคราะห์ข้อสอบเป็นรายข้อเพื่อหาค่าอำนาจจำแนก โดยหาว่าในข้อหนึ่งๆกลุ่มสูงได้คะแนนเฉลี่ยเท่าใด และกลุ่มต่ำได้คะแนนเฉลี่ยเท่าใด แล้วใช้ t-test (Guilford 1965: 184) เพื่อทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2 กลุ่ม ค่า t ที่ได้ก็จะแสดงถึงอำนาจจำแนกของแบบสำรวจเป็นรายข้อ ใช้ค่า t ที่ได้เป็นเกณฑ์ในการเลือกข้อความ โดยคัดเลือกข้อความที่มีค่า t ตั้งแต่ 2.423 ขึ้นไป ซึ่งมีระดับนัยสำคัญทางสถิติ .01 ($p<.01$) จะได้ข้อคำถามที่มีอำนาจจำแนกสูง 50 ข้อ (ดังแสดงไว้ในภาคผนวก) ข้อคำถามที่คัดเลือกแล้วสามารถสรุปพาดพิงถึงความแม่นตรงตามสภาพ (Concurrent Valiidity) ของมาตรวัดได้ด้วย

2.4.2 หาค่าความเที่ยงของแบบสำรวจ หลังจากเลือกข้อคำถามที่มีคุณภาพสูงได้แล้ว ผู้วิจัยได้ตรวจให้คะแนนเฉพาะข้อเหล่านี้อีกครั้งหนึ่ง รวมคะแนนแล้วหาค่าความเที่ยงของเครื่องมือโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟ่าของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเที่ยงของแบบสำรวจทั้งฉบับ 0.96 จากนั้นนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง 320 คน ได้ค่าความเที่ยงของแบบสำรวจดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงจำนวนข้อในแต่ละองค์ประกอบ ความเที่ยง และความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการวัดของแบบสำรวจความรับผิดชอบ

องค์ประกอบแบบสำรวจ	จำนวนข้อ	ความเที่ยง	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการวัด
1. รู้จักปฏิบัติหน้าที่ของตนเองในฐานะสมาชิกที่ดีของครอบครัว โรงเรียน สังคม	17	0.9024	3.7583
2. กล้าเผชิญความจริง ยอมรับผลแห่งการกระทำของตนโดยเต็มใจ ไม่หลีกเลี่ยง	6	0.8679	2.2695

ตารางที่ 4 แสดงจำนวนข้อในแต่ละองค์ประกอบ ความเที่ยง และความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการวัดของแบบสำรวจความรับผิดชอบ (ต่อ)

องค์ประกอบแบบสำรวจ	จำนวนข้อ	ความเที่ยง	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการวัด
3. มุ่งมั่นในการทำงาน ตั้งใจทำงานให้สำเร็จ โดยไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคทั้งปวง	7	0.7983	2.1947
4. ใช้จ่ายเงินอย่างมีเหตุผลและประหยัด เอาใจใส่ต่อการเรียนอย่างสม่ำเสมอ	12	0.8348	3.1915
5. ตรงต่อเวลาและเป็นที่ไว้วางใจได้	8	0.8592	2.4737
รวมทั้งฉบับ	50	0.9647	6.4004

3. <u>แบบสำรวจลักษณะของเพื่อนที่คบ</u> เป็นแบบสำรวจที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการดังนี้

3.1 ทำการศึกษาค้นคว้าผลงานวิจัย และบทความต่างๆที่เกี่ยวกับพัฒนาการของเด็กวัยรุ่น การเลือกคบเพื่อน ทฤษฎีบุคลิกภาพ แบบสำรวจบุคลิกภาพและแบบตรวจสอบ (The Adjective Check List Manual) ของแฮริสัน จี กัฟ (Harrison G. Gough) จากหนังสือต่างๆ เอกสาร และวิทยานิพนธ์

3.2 สร้างแบบสำรวจปลายเปิด ซึ่งถามเกี่ยวกับลักษณะของเพื่อนสนิทที่นักเรียนคบอยู่ในขณะนี้ แล้วให้นักเรียนตอบคำถามนี้อย่างอิสระ โดยนำไปใช้กับนักเรียนที่กำลังเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเจ้าพระยาวิทยาคม จำนวน 150 คน

3.3 เก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้มากรอกลักษณะต่างๆตามที่นักเรียนตอบมา

ทั้งหมด จากนั้นก็นำเอาคำที่แสดงลักษณะต่างๆของบุคคลมาจัดเรียงกันให้อยู่ในแบบตรวจสอบ (Check Lists) แล้วนำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษา และนิสิตปริญญาโทสาขาจิตวิทยาและแนะแนว 5 คน ช่วยพิจารณาลักษณะต่างๆที่มีในแบบสำรวจ พร้อมทั้งแก้ไขปรับปรุงและเพิ่มเติมลักษณะต่างๆให้สมบูรณ์ขึ้นด้วย

3.4 นำแบบสำรวจที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนแจงร้อนวิทยาจำนวน 20 คน พร้อมทั้งทำการสัมภาษณ์นักเรียนเหล่านั้นเป็นรายบุคคลเพื่อตรวจสอบความเข้าใจภาษาของแบบสำรวจ ตลอดจนให้เพิ่มเติมลักษณะของเพื่อนสนิทที่นักเรียนคบอยู่ ซึ่งยังไม่ได้ระบุไว้ในแบบสำรวจ

3.5 ปรับปรุงแบบสำรวจลักษณะของเพื่อนที่คบตามข้อมูลที่ได้จากการทดลองใช้ครั้งแรก แล้วนำไปใช้กับนักเรียนที่เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มีสัมฤทธิผลทางการเรียนสูง 10 คน และนักเรียนที่มีสัมฤทธิผลทางการเรียนต่ำ 10 คน อีกครั้งหนึ่ง ปรากฏว่านักเรียนทุกคนเข้าใจสำนวนภาษาของแบบสำรวจเป็นอย่างดี และแบบสำรวจครอบคลุมลักษณะของเพื่อนสนิทที่นักเรียนคบได้อย่างกว้างขวาง จึงได้นำแบบสำรวจนี้ไปใช้ในการเก็บข้อมูล

การตรวจแบบสำรวจลักษณะของเพื่อนสนิทที่คบ เนื่องจากเป็นแบบสำรวจที่ให้นักเรียนเลือกตอบได้มากกว่า 1 ลักษณะ ดังนั้นในการตรวจแบบสำรวจกระทำดังนี้คือ แยกกระดาษคำตอบที่นักเรียนตอบเรียบร้อยแล้วออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีสัมฤทธิผลทางการเรียนสูง และกลุ่มที่มีสัมฤทธิผลทางการเรียนต่ำ เขียนลักษณะต่างๆของเพื่อนสนิทในแบบสำรวจลงในตาราง แล้วหาความถี่ของลักษณะต่างๆที่นักเรียนแต่ละคนในแต่ละกลุ่มเลือก รวบรวมจำนวนความถี่ของแต่ละลักษณะ จากนั้นก็คิดเทียบออกมาเป็นร้อยละ และจัดอันดับที่ลักษณะต่างๆที่นักเรียนเลือกจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด

ตัวอย่างการตรวจแบบสำรวจลักษณะของเพื่อนที่ดบ โดยตีตารางในลักษณะดังนี้

ลักษณะ	กลุ่มสูง		รวม	ร้อยละ	ลำดับที่	กลุ่มต่ำ		รวม	ร้อยละ	ลำดับที่
	จำนวน					จำนวน				
	ชาย	หญิง				ชาย	หญิง			
ไว้ตัว ร่าเริง ขี้อาย										

4. <u>แบบสำรวจการใช้เวลา</u> เป็นแบบสำรวจที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง โดยได้แนวคิดมาจากประสบการณ์ในการสอน การอ่านหนังสือ และการสังเกตเด็กโดยทั่วไป โดยมีขั้นตอนในการสร้างดังนี้

4.1 ศึกษางานวิจัย และบทความที่เกี่ยวข้องกับการใช้เวลาจากหนังสือต่างๆ และวิทยานิพนธ์

4.2 ผู้วิจัยสร้างแบบสำรวจขึ้นโดยอาศัยแนวทางจากผลงานวิจัยและหนังสือต่างๆ พร้อมทั้งขอคำปรึกษาจากอาจารย์ที่ปรึกษา และอาจารย์ในภาควิชาจิตวิทยาด้วย แบบสำรวจที่สร้างขึ้นมีลักษณะคล้ายบันทึกประจำวันของนักเรียน การกรอกแบบสำรวจนี้ทำโดยให้นักเรียนเขียนกิจกรรมที่นักเรียนกระทำตั้งแต่ตื่นนอนจนกระทั่งเข้านอนที่ได้ทำผ่านมาแล้ว 1 วัน ให้นักเรียนทีละกิจกรรมพร้อมทั้งประมาณเวลาที่ทำกิจกรรมนั้นๆด้วย

4.3 นำแบบสำรวจที่ปรับปรุงใหม่ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดประดู่ในทรงธรรม จำนวน 20 คน โดยเลือกนักเรียนที่ได้คะแนนเฉลี่ยสะสมสูงกว่า 3.00 ขึ้นไป 10 คน และนักเรียนที่ได้คะแนนเฉลี่ยต่ำกว่า 2.00 ลงมา 10 คน มาตอบแบบสำรวจ พร้อมทั้งทำการสัมภาษณ์นักเรียนทีละคนโดยพิจารณาว่านักเรียนอ่านคำชี้แจงในแบบสำรวจเข้าใจชัดเจนดีหรือไม่ ข้อความใดควรแก้ไข

และปรับปรุงใหม่ ปรากฏว่ามีข้อความบางตอนควรเพิ่มเติม เพื่อให้เข้าใจชัดเจนยิ่งขึ้น

4.4 นำแบบสำรวจที่ปรับปรุงใหม่ไปใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 อีกครั้งหนึ่ง โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง 30 คน แล้วพิจารณาจากบันทึกการใช้เวลาของนักเรียนปรากฏว่า นักเรียนสามารถทำแบบสำรวจการใช้เวลาได้ตรงกับเจตนาของผู้สร้าง จึงนับว่าเป็นแบบสำรวจที่สามารถนำไปใช้ได้

4.5 การตรวจแบบสำรวจ ทำโดยการอ่านบันทึกที่นักเรียนเขียนมาในแต่ละวัน ซึ่งเป็นวันธรรมดาหรือวันที่ไปโรงเรียน 2 วัน และวันหยุดอีก 2 วัน ตรวจดูว่าในแต่ละวัน นักเรียนแต่ละคนใช้เวลาในการทำกิจกรรมต่างๆเป็นต้นว่า นอน รับประทานอาหาร เรียนหนังสือ เดินทางออกนอกบ้าน ฯลฯ มากน้อยเพียงใด แล้วหาค่าเฉลี่ยของเวลาที่ทำกิจกรรมต่างๆในวันธรรมดา และวันหยุด เมื่อตรวจข้อมูลที่ได้ครบทุกคนแล้วก็แยกเป็นการใช้เวลาในแต่ละกิจกรรมของกลุ่มที่มีสัมฤทธิผลทางการเรียนสูงและต่ำ แล้วหาค่าเฉลี่ยเวลาที่ใช้ในการทำกิจกรรมนั้นๆในแต่ละกลุ่ม จากนั้นหาค่าออกมาเป็นร้อยละ

<u>การรวบรวมข้อมูล</u>

1. ทำการติดต่อขอทำแบบสำรวจ โดยนำหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย ไปยังผู้อำนวยการโรงเรียนต่างๆที่ได้รับคัดเลือกไว้แล้ว เพื่อขอความร่วมมือจากนักเรียนในการกรอกแบบสำรวจ

2. ติดต่อกับฝ่ายวิชาการ เพื่อขอดูผลการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 (ซึ่งขณะนี้กำลังศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5) ตลอดปีการศึกษา 2532 โดยคัดเลือกนักเรียนที่ได้คะแนนเฉลี่ยตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยตั้งไว้

3. ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยทำการติดต่อนัดหมายกับอาจารย์แนะแนวของโรงเรียนต่างๆเพื่อนัดวัน เวลา และสถานที่ที่จะนำแบบสำรวจไปให้นักเรียนทำ

4. เนื่องจากแบบสำรวจมี 4 ชุด จึงได้แยกการเก็บข้อมูลออกเป็น 2 ครั้ง ดังนี้ ครั้งแรกให้นักเรียนตอบแบบสำรวจนิสัยในการเรียนและทัศนคติต่อการเรียน ซึ่งมี 100 ข้อ ใช้เวลาในการตอบประมาณ 50 นาที พร้อมทั้งแจกแบบสำรวจการใช้เวลา และอธิบายถึงวิธีการกรอกให้นักเรียนฟัง โดยใช้เวลาประมาณ 5 นาที แล้วให้นักเรียนนำไปบันทึกที่บ้าน พร้อมทั้งนำมาส่งในครั้งต่อไป หรือจะส่งไว้ที่อาจารย์แนะแนวก็ได้ ครั้งที่สองให้นักเรียนทำแบบสำรวจลักษณะของเพื่อนที่คบ 1 ฉบับ ใช้เวลาในการตอบประมาณ 15 นาที และทำแบบสำรวจความรับผิดชอบ 1 ฉบับ มีคำถาม 50 ข้อ ใช้เวลาตอบประมาณ 25 นาที

5. ทำการคัดเลือกเฉพาะนักเรียนที่ตอบแบบสำรวจครบทั้ง 4 ฉบับ นักเรียนตอบไม่ครบจะถือว่าเป็นข้อมูลที่ไม่สมบูรณ์จะไม่นำมาทำการวิเคราะห์

6. ตรวจแบบสำรวจทุกฉบับ สำหรับแบบสำรวจนิสัยในการเรียนและทัศนคติต่อการเรียน และแบบสำรวจความรับผิดชอบตรวจออกมาเป็นคะแนน จากนั้นก็นำไปเจาะลงบัตรคอมพิวเตอร์เพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป ส่วนแบบสำรวจการใช้เวลาและแบบสำรวจลักษณะของเพื่อนที่คบจะทำการตรวจและเขียนอธิบายในรูปความเรียง

<u>การวิเคราะห์ข้อมูล</u>

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้วิธีการทางสถิติดังจะกล่าวต่อไปนี้คือ

1. ใช้สถิติร้อยละ (Percentage) เพื่ออธิบายเกี่ยวกับลักษณะของเพื่อนที่คบ และการใช้เวลาของนักเรียนที่มีสัมฤทธิผลทางการเรียนสูงและต่ำ ในรูปความเรียง

2. นำข้อมูลที่ได้รับการตรวจให้คะแนนแล้วมาลงระหัส (Code) เป็นภาษาคอมพิวเตอร์ (Computer) แล้ววิเคราะห์ข้อมูลโดยเครื่องคอมพิวเตอร์-โปรแกรมสำเร็จ SPSS (Statistical Package for the Social Science) ของศูนย์บริการคอมพิวเตอร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเพื่อคำนวณหาค่าต่างๆ ดังนี้

2.1 หาคะแนนเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ของคะแนนจากแบบสำรวจนิสัยในการเรียนและทัศนคติ-ต่อการเรียน และความรับผิดชอบ

2.2 หาค่าสถิติ t-test เพื่อเปรียบเทียบนิสัยในการเรียน ทัศนคติต่อการเรียน และความรับผิดชอบระหว่างนักเรียนที่มีสัมฤทธิผลทางการเรียนสูงและต่ำ

2.3 วิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบเพิ่มตัวแปรเป็นขั้นๆ (Stepwise Multiple Regression) เพื่อสร้างสมการทำนายสัมฤทธิผลทางการเรียน ซึ่งมีขั้นตอนสำคัญในการคำนวณ ดังนี้

2.3.1 คำนวณค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวทำนายกับตัวทำนาย และระหว่างตัวทำนายกับตัวเกณฑ์ของนักเรียนแต่ละกลุ่ม โดยใช้สูตรของเพียร์สัน

$$r_{xy} = \frac{N\Sigma XY - (\Sigma X)(\Sigma Y)}{\sqrt{[N\Sigma X^2 - (\Sigma X)^2][N\Sigma Y^2 - (\Sigma Y)^2]}}$$

r_{xy} = สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรตัวที่ 1 และ 2

X = คะแนนของตัวแปรตัวที่ 1

Y = คะแนนของตัวแปรตัวที่ 2

N = จำนวนคะแนนทั้งหมด

2.3.2 ทดสอบความมีนัยสำคัญของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่คำนวณได้โดยการทดสอบค่าที (t-test)

$$t = \frac{r\sqrt{N-2}}{\sqrt{1-r^2}}$$

t = ค่าคงที่

r = ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

N = จำนวนตัวอย่าง

2.3.3 การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างตัวทำนายกับกับตัวเกณฑ์

$$R = \sqrt{\frac{SS_{reg}}{SS_{\bar{y}}}}$$

R = ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างตัวทำนายกับตัวเกณฑ์

SS_{reg} = ความแปรปรวนของตัวเกณฑ์ที่สามารถอธิบายได้ด้วยกลุ่มตัวทำนาย

SS_y = ความแปรปรวนทั้งหมดของตัวเกณฑ์

2.3.4 ทดสอบความมีนัยสำคัญของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่คำนวณได้โดยการทดสอบค่าสถิติส่วนรวมเอฟ (Overall F-test) ดังนี้

$$F = \frac{R^2 \cdot (N-k-1)}{1-R^2 \quad k}$$

F = ค่าสถิติส่วนรวมเอฟ

R^2 = สัมประสิทธิ์การทำนาย

N = จำนวนตัวอย่าง

k = จำนวนตัวทำนาย

โดยมีชั้นแห่งความเป็นอิสระ (degree of freedom) เป็น k และ N-k-1 การทดสอบนี้ตั้งสมมติฐานว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวเกณฑ์กับตัวทำนายเป็นศูนย์ ถ้าทดสอบแล้วมีนัยสำคัญทางสถิติ หมายความว่า ตัวทำนายสามารถทำนายสัมฤทธิผลทางการเรียนได้

2.3.5 ทดสอบความแตกต่างของสัมประสิทธิ์การทำนาย (R^2) เมื่อเพิ่มตัวทำนายทีละตัวกับค่าสัมประสิทธิ์การทำนายเดิม เพื่อหากลุ่มตัวทำนายที่ดีที่สุด โดยใช้การทดสอบค่า F ดังนี้

$$F = \frac{(R^2_{y123} - R^2_{y12}) \cdot (N-k_1-1)}{(1- R^2_{y123}) \cdot (k_1-k_2)}$$

F = ค่าเอฟ

R^2_{y123} = สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณที่มีตัวทำนายมากกว่า

R^2_{y12} = สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณที่มีตัวทำนายน้อยกว่า

k_1 = จำนวนตัวทำนายที่มากกว่า

k_2 = จำนวนตัวทำนายที่น้อยกว่า

N = จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

โดยมีชั้นแห่งความเป็นอิสระเป็น k_1-k_2 และ $N-k_1-1$

2.3.6 การสร้างสมการทำนายสัมฤทธิผลทางการเรียน โดยใช้กลุ่มตัวทำนายที่ทดสอบแล้วว่าดีที่สุด ซึ่งอยู่ในรูปคะแนนมาตรฐานดังนี้

Z' = $\beta_1 Z_1 + \beta_2 Z_2 + \ldots + \beta_k Z_k$

β_i = สัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวทำนายที่อยู่ในรูปคะแนนมาตรฐาน

Z_i = คะแนนมาตรฐานของตัวทำนายแต่ละตัว

Z' = คะแนนมาตรฐานของตัวเกณฑ์ (คะแนนเฉลี่ย)

สมการทำนายสัมประสิทธิผลทางการเรียนซึ่งอยู่ในรูปคะแนนดิบ

Y' = $a + b_1 x_1 + b_2 x_2 + \ldots + b_k x_k$

a = ค่าคงที่

b_i = สัมประสิทธิ์ถดถอยที่อยู่ในรูปคะแนนดิบ

x_i = คะแนนดิบของตัวทำนายแต่ละตัว

Y' = คะแนนเฉลี่ยที่ได้จากการทำนาย

2.6.7 คำนวณค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการทำนาย (Standard Error of Estimate)

$$S.E._{est} = \sqrt{\frac{SS_{res}}{N-k-1}}$$

$S.E._{est}$ = ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการทำนาย

SS_{res} = ความแปรปรวนที่เหลือ

N = จำนวนตัวอย่าง

k = จำนวนตัวทำนาย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย